

Antikken Oppgave 1 av Kristian Klette

- a) Gjør rede for de tidlige naturfilosofenes teorier om urstoffet. Hva er teoriene ment å forklare?
b) Parmenides hevder at det Ene er. Hva mener han med dette? Hvilke forbindelser finnes det mellom Parmenides' det Ene og teoriene om urstoffet?

Diskusjonen om urstoffet har pågått helt siden førsokratikernes tid. Med urstoffet mener man naturens minste byggesten, det udelelige, opprinnelsen og en del andre betegnelser ettersom hvilken teori man setter sin lit til.

Thales var den første filosofen som reduserte alt til ett element eller stoff, og står derfor for grunnlaget for all vestlig vitenskapelig tenking. Han startet også da en serie med filosofer med samme tankegang som han selv. Disse blir kalt De miletiske eller joniske tenkerne. Thales så for seg at når alt er brutt opp er det vann. Ting som bygges opp / omgjøres kommer til å bli vann igjen. Denne teorien fikk god støtte på den tiden da flere av religionene også anså vann som er grunnenhet i verden. Thales sin elev, Anaximander, var derimot ikke enig i sin lærers teori. Han mente at siden verden har mange flere egenskaper enn vannet kan ikke lat være bygget opp av vann. Inget enkelt element kan stå for alt, han kom da frem til sin teori om «Apeiron». Apeiron kan oversettes med uendelig eller ubestemt. Anaximander mente at hvis noe skulle kunne bygge opp alt annet må det ikke være begrenset på noen som helst måte, og «Apeiron» oppfyller disse kravene.

Anaximenes var en annen filosof som mente, i motsetning til sin lærers teori (Anaximander og teorien om Apeiron), at alt var bygget opp af luft. Anaximander sin teori baserte seg på at inget enkelt element kunne stå for oppbyggingen av alt annet på grunn av den enkelte elementets begrensninger. Anaximenes mener derimot at alt kan bestå av et enkelt element bare ved forskjellige former for fasthet av stoffet. Han mente da at urstoffet var luft, på grunn av dets evne til å forandre seg. Vind kan kjøles ned til tåke, eller varmes til ild.

Pythagoras var den første av filosofene som kom med en helt ny tankegang siden Thales først kom med teorien sin om urstoffet, og startet dermed en ny serie med filosofer kalt Pythagoreene. Pythagoras mente at alt var tall. At alt var satt opp i forhold til matematiske proporsjoner, og dermed kan alt beskrives ved hjelp av matematikk. Han sammenlignet verden med musikk og hvordan toner henger sammen til en stor enhet. Sjelen var noe udødelig, med opprinnelse fra det gudommelige,

fanget i i en reinkarnasjonssirkel. Etterfølgerene av Pythagoras teori mente at via studier av kosmos, kunne de øke sin kunnskap og balanse (kosmos) og dermed bryte denne sirkelen og igjen bli en del av det guddommelige. (Dette kan minne om en form for Buddisme).

Herklit sin verden er basert på motsetninger og forandringer. Urstoffet var ild. Motsetningene var proporsjonale, økte den ene, minsket den andre. Motsetningene ble brukt til å vise meningen med død (for å gi livet mening) osv. Det som er viktig med Heraklits teorem i forhold til de andre er at Herklit ikke ser på urstoffet som en materialistisk enhet, men som en metafor for forandringer.

Empedokles skiller seg ut i filosofgruppen kalt Eleatene (som vi skal ta for oss senere), da han ikke deler urstoff-teorien til resten av filosofene i den. Han mente at verden består av fire evige elementer, jord, vann, luft og ild. I evige mener Empedokles at de aldri har ikke eksistert og vil aldri opphøre å eksistere. I tillegg til de fire elementene finnes også Strid og kjærlighet. Disse sammen utgjør verden. Forholdet mellom strid og kjærlighet beskrives på samme måte som Herklit beskrev motsetningene i sin teori. Strid fordriver kjærlighet, kjærlighet fordriver strid. Som argumentasjon for sin teori, viste Empedokles til at alt kunne analyseres ned til disse tingene. Elementene som blir påvirket av strid og kjærlighet.

Den siste gruppen med naturfilosofer jeg skal snakke om er atomistene. Filosofer under denne gruppen er blant andre Demokrit og Epikur.

De mente at verden består av tomrom og uendelig mange udelelige partikler kalt atomer, etter atomos som betyr udelelig. Hovedprinsippet i teorien er at man kan dele opp ting helt til man når en minsteenhed, nemlig atomet. Disse delene kan ikke føles, sees og oppfattes på noe annen måte enn via tankegangen. Et atom har ikke kvalitative egenskaper som farge, lukt eller smak, men kun kvantitative egenskaper, dvs at de er målbare i vekt, størrelse, form og bevegelse. Som bevis argumenterte de med at ting ikke kan deles opp i det uendelige, for da ville det til slutt ikke være noe igjen, og elementet ville da ikke fungere som byggestein for større ting. Da atomistene også godtok tanken om tomrom, gav dette rom for at atomene kan bevege seg og støtter derfor også tanken om forandringer, uten at verden ville gått i oppløsning. Dette med tomrom var helt nytt innenfor filosofien, da alle de tidligere filosofene hadde antatt at alt var fylt opp med noe.

Den meste representative for Eleatene er Parmenides og han teorier om det uforanderlige. Parmenides mente at forandring er umulig fordi ingenting kan ikke bli til noe, og noe ikke kan bli til ingenting. Spesielt god til å forklare dette teoremet var Parmenides elev, Zenon. Den meste kjente forklaringen er historien om Akillevs og skilpadden som skulle kappløpe. Akillevs gav skilpadden et forsprang. Når Akillevs begynte å løpe hadde skilpadden kommet til punkt A. Dog når Akillevs kom frem til punkt A hadde skilpadden kommet frem til punkt B, så når Akillevs hadde kommet seg dit, var skilpadden på punkt C osv. Akillevs ville derfor aldri kunne ta igjen skilpadden.

Dette fører da til at alt som er, må alltid ha vært, og alltid vil være. Parmenides hevdet også at tomrom var en umulighet siden for at noe skulle være tomrom måtte tomrom ha en størrelse og dermed ikke lengre være tomrom. Han betraktet også sansene som løynaktige. Det vil si at sansene narret oss til å tro at f.eks ting som ikke er, blir. For eksempel at noen blir født.

Vi kan se for oss De joniske tenkerne som et ytterkant og Eleatene som den andre ytterkanten, men atomistene i midten. Atomistene støtter oppunder begge teoriene. Fra De joniske tenkerne at alt består av et bestemt element, og fra Eleatene at ting er uforandlige. Alt består av atomer, atomene selv kan ikke forandres fordi de er den minste delene av noe, men det at de kan bevege seg i tomrom, og hvordan de står i forhold til hverandre gjør at det atomene sammen utgjør forandrer seg. De kombinerer derfor Heraklit teorier om at alt flyter og er i bevegelse (dog ikke konstant), og Parmenides teori om at alt er uforanderlig.